

Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

Στοιχεία επικοινωνίας

- eClass: <https://eclass.uoa.gr/courses/LAW845/>
- E-mail: a.tsourouflis@law.uoa.gr

Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

Πρόγραμμα παραδόσεων

<i>Ημερομηνία</i>	<i>Αντικείμενο</i>
10 Οκτ. 23	Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο
17 Οκτ. 23	Θεσμικά όργανα, Προϋπολογισμός
24 Οκτ. 23	Ισολογισμός, Απολογισμός, ΜΠΔΣ
31 Οκτ. 23	Τα δημόσια έσοδα
7 Νοε. 23	Οι δημόσιες δαπάνες
14 Νοε. 23	Ο έλεγχος των δημοσίων δαπανών
21 Νοε. 23	Το Ελεγκτικό Συνέδριο
28 Νοε. 23	Παρουσιάσεις
12 Δεκ. 23	Εισαγωγή στο ευρωπαϊκό δημοσιονομικό δίκαιο
19 Δεκ. 23	Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης
9 Ιαν. 24	Η δημοσιονομική διαχείριση στην Ευρωπαϊκή Ένωση
16 Ιαν. 24	Παρουσιάσεις

Βασική βιβλιογραφία

- Εγχειρίδια
  - ♦ Μπάρμπας, Στοιχεία Δημοσιονομικού Δικαίου, έκδ. 9η, 2022, Εκδ. Σάκκουλα
  - ♦ Γέροντας, Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005, Εκδ. Σάκκουλα
  - ♦ Μηλιώνης, Στοιχεία Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Δικαίου, 2008, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα
  - ♦ Μπάρμπας/Φινοκαλιώτης, Δημόσια Οικονομικά, γ' έκδ., 2011, Εκδ. Σάκκουλα
- Μονογραφίες
  - ♦ Μπάλτα, Ο προληπτικός έλεγχος των δημοσίων δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, 2009, Εκδ. Σάκκουλα
  - ♦ Μπάλτα, Ο θεσμός του δημοσίου υπολόγου στο ελληνικό δημοσιονομικό σύστημα, 2016, Εκδ. Σάκκουλα
  - ♦ Ρίζος, Ο έλεγχος των δημοσίων δαπανών και λογαριασμών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, β' έκδ., 2015, Εκδ. Σάκκουλα
  - ♦ Κουλουμπίνη, Η αρχή της αναλογικότητας ενώπιον του ΕΣ, 2022
- Περιοδικά
  - ♦ Θεωρία και Πράξη Διοικητικού Δικαίου
  - ♦ Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου

Διαδίκτυο

- Ελεγκτικό Συνέδριο: www.elsyn.gr
- Ευρ. Ελεγκτικό Συνέδριο: www.eca.europa.eu/el/Pages/ecadefault.aspx

Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

Έννοια

- Ορισμός: το σύνολο των κανόνων δικαίου που διέπουν την είσπραξη, διαχείριση και διάθεση των οικονομικών μέσων των Δημόσιων Νομικών Προσώπων
  - Οικονομικά μέσα
    - Πόροι
    - Περιουσία
      - ➔ Αγαθά
        - Ακίνητη περιουσία
        - Κινητή περιουσία
        - Άυλα περιουσιακά στοιχεία
      - ➔ Υπηρεσίες

Έννοια

- Δημόσια Νομικά Πρόσωπα
  - ◆ Κράτος
  - ◆ ΝΠΔΔ
    - ΟΤΑ
    - ΟΚΑ
    - Ανεξάρτητες αρχές με νομική προσωπικότητα
  - ◆ Όχι ΝΠΙΔ

Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

Έννοια

- Δημοσιονομικό δίκαιο και κρατικός προϋπολογισμός
  - ♦ Δημοσιονομικό δίκαιο υπό στενή έννοια: το δίκαιο του κρατικού προϋπολογισμού
  - ♦ Υπό ευρεία έννοια: Το δημοσιονομικό δίκαιο δεν πρέπει να ταυτίζεται με τον κρατικό προϋπολογισμό

Οριοθέτηση του δημοσιονομικού δικαίου

- Διάκριση του δημοσιονομικού δικαίου από:
  - ♦ Δημόσια οικονομική πολιτική
  - ♦ Δημόσια οικονομική επιστήμη
  - ♦ Μακροοικονομία – Μικροοικονομία
  - ♦ Δημόσιο οικονομικό δίκαιο / οικονομικό διοικητικό δίκαιο
  - ♦ Χρηματοπιστωτικό δίκαιο
  - ♦ Νομισματικό δίκαιο
  - ♦ Νομισματική πολιτική
    - Βασική επιλογή Δικαίου ΕΕ: Διαχωρισμός νομισματικής από οικονομική και δημοσιονομική πολιτική χάριν της σταθερότητας του νομίσματος
  - ♦ Δημόσια οικονομικά (Finances Publiques)
  - ♦ Λογιστικό δίκαιο

Συστηματική ένταξη στην έννομη τάξη

- Εντάσσεται στο δημόσιο δίκαιο
- Αυτοτέλεια
  - ♦ Αυτοτελής κλάδος του δημοσίου δικαίου (κρατούσα άποψη)
    - Ίδιες αρχές
    - Μέθοδος – σύστημα
    - Ορολογία
    - Δυναμικά εξελισσόμενος κλάδος
  - ♦ Ειδικό μέρος του διοικητικού δικαίου
- Επιμέρους κλάδοι του δημοσιονομικού δικαίου
  - ♦ Φορολογικό δίκαιο
  - ♦ Δημόσιο λογιστικό

Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

Διαστάσεις του δημοσιονομικού δικαίου

- Εθνικό Δίκαιο
  - ♦ Εθνικό Φορολογικό Δίκαιο
  - ♦ Δίκαιο που διέπει τον κρατικό προϋπολογισμό
  - ♦ Δημόσιο λογιστικό
- Ευρωπαϊκό Δίκαιο
  - ♦ Φορολογικό Δίκαιο ΕΕ
  - ♦ Κανόνες προϋπολογισμού ΕΕ
  - ♦ Κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας (κριτήρια Μάαστριχτ)
  - ♦ Περιορισμός δημοσιονομικού ελλείμματος
  - ♦ Περιορισμός δημοσίου χρέους
  - ♦ Κρατικές ενισχύσεις (παρεμβατικό κράτος, εγγυήσεις Δημοσίου)
  - ♦ Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Stability and Growth Pact)
- Διεθνείς επιρροές
  - ♦ Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD)
  - ♦ ΔΝΤ (International Monetary Fund, IMF)
  - ♦ Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)

Πηγές

- Σύνταγμα
- Δίκαιο ΕΕ
- Τυπικοί νόμοι
- Κανονισμός Βουλής
- Κανονιστικές πράξεις της Διοίκησης
- Εγκύκλιοι
- Νομολογία του ΕΣ

Πηγές

- Σύνταγμα
  - ♦ Αρχές φορολογικού δικαίου
    - Αρχή φορολογικής ισότητας (άρθρο 4 παρ. 5 Σ)
    - Αρχή νομιμότητας του φόρου (άρθρο 78 παρ. 1, 4 Σ)
    - Αρχή περιορισμένης αναδρομικότητας (άρθρο 78 παρ. 2 Σ)
  - ♦ Μέρος τρίτο - Τμήμα Γ' - Κεφάλαιο Έκτο – άρθρα 78-80 Σ «Φορολογία και δημοσιονομική διαχείριση»
    - Άρθρο 79 Σ: Προϋπολογισμός
    - Άρθρο 80 Σ: Απαίτηση τυπικού νόμου για μισθούς/συντάξεις και κοπή νομίσματος

Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

Πηγές

- Δίκαιο ΕΕ
  - ♦ Χαρακτηριστικά
    - Υπεροχή δικαίου ΕΕ
    - Αρχή δοτής αρμοδιότητας
    - Ιδιαίτερη σημασία σχετικά με τη δημοσιονομική πειθαρχία
  - ♦ Νομικό πλαίσιο
    - Πρωτογενές δίκαιο
      - ΣΕΕ
      - ΣΛΕΕ
    - Παράγωγο δίκαιο
      - Δημοσιονομικός Κανονισμός (966/2012/ΕΚ)
      - Εκτελεστικός Κανονισμός από την Επιτροπή
      - Προγράμματα τομεακής χρηματοδότησης
    - Διοργανικές συμφωνίες μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ

Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

Πηγές

- Τυπικοί νόμοι
  - ♦ Ν. 4270/2014 (Νόμος περί Δημοσίου Λογιστικού, ΝΔΛ)
  - ♦ Προϋπολογισμός
  - ♦ Ν. 4820/2021 (Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου)
- Κανονισμός Βουλής

Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

Πηγές

- Κανονιστικές πράξεις της Διοίκησης
  - ◆ Π.χ. κανονιστικές αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών για την εφαρμογή προτύπων και διαδικασιών που διέπουν τη δημοσιονομική διαχείριση (άρθρο 20 περ. β' ΝΔΛ)
    - Παράδειγμα: Υ.Α. αριθ. Μ.Α.Δ.Κ.Α. 0004852 ΕΞ 2017 (ΦΕΚ Β 1108/30.3.2017) «Ορισμός Καθορισμένων Δανειακών Συμβάσεων»
  - ◆ Κανονιστικές πράξεις του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας για την κατάρτιση και την εκτέλεση του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων (άρθρο 23 ΝΔΛ)
    - Παράδειγμα: Υ.Α. αριθ. 85335 (ΦΕΚ Β 1706/14.8.2015) «Επανακαθορισμός της λειτουργίας του λογαριασμού 23/200850 για την εθνική συγχρηματοδότηση των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής»

Πηγές

- Εγκύκλιοι

- ♦ Π.χ. εγκύκλιοι του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που ορίζουν τους κανόνες, τις παραδοχές, τις μεθοδολογίες και τις διαδικασίες για την κατάρτιση του Κρατικού Προϋπολογισμού και το περιεχόμενο του σχεδίου των συνοπτικών προϋπολογισμών των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 54 παρ. 2 ΝΔΛ)
- ♦ Εγκύκλιοι από τα εποπτεύοντα Υπουργεία που προσδιορίζουν τις λεπτομέρειες των κανόνων, παραδοχών, μεθοδολογιών και διαδικασιών σε σχέση με την κατάρτιση των ετήσιων προϋπολογισμών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (άρθρο 54 παρ. 3 ΝΔΛ).